

JOAN F. MIRA

*“A Utrecht,
fa pocs anys,
en un dia de primers
de maig,
vaig contemplar
centenars d’estudiants
acollint el primer sol
amb les cuixes
a l’aire, com qui rep
una glòria del cel.
Nosaltres,
quan arriba la calor
i el sol que uns altres
paguen per vindre
a buscar, ens queixem
amargament
de la sort
que ens ha tocat”*

Ara que ja fa alguns dies que arribà aquest estiu immoderat amb grans calors impròpies de països assenyats i civils, ara que som a primers de juliol i la calor diguem-ne normal sembla que s’ha instal·lat sense excessos inhumans, potser que li dediquem una mica de literatura ocasional, a la temperatura. Qui sap, però, si quan vostès llegiran aquest paper la calor indecent haurà tornat una altra vegada: no és impossible, vist que el clima camina per viaranyis incomprensibles, amb perdó dels homes i les dones del temps, que a tot li troben una causa racional. Se suposa que habitem una part del planeta amb clima temperat, entre un oceà Atlàntic que ens envia regularment pressions altes o baixes, l’anticicló de les Açores, i altres fenòmens recurrents i habitualment previsibles, i a l’altre costat un Mediterrani que no té capacitat per alterar massa violentament l’estat de la qüestió. De manera que pluges a la tardor i a la primavera, sequedat a l’estiu, fred variable a l’hivern, i a passar-ho bé amb aquest clima que tenim el vici de considerar privilegiat. Doncs, no senyor: aquest clima mediterrani és una font contínua d’instabilitats físiques, mentals i emocionals. No correspon a la fe que hi tenim, que és ingènua i sense fonament: és un clima poc benigne, que tanmateix ens ha fet creure en la pròpia bondat. De manera que els excessos, que d’altra banda no són excepcionals sinó ordinaris, sempre ens agafen per sorpresa i amb un sentiment d’injustícia, basat òbviament en l’oblit selectiu. D’acord queenguany el mes de juny ha estat més calorós, més llargament calorós, del que indiquen les mitjanes estadístiques. D’acord: feia no sé quants anys que els termòmetres no es mantenien tan implacablement alts. Però el fet és que, cada any, invariablement, les primeres calors de l’estiu ens agafen com qui diu desentrenats: quina calor fa enguany, repetim, uf quina calor que no es pot aguantar. No falla mai: com si esperàrem que l’estiu ha de ser moderat, sobretot els qui vivim a la vora de la mar. Com si no sapiguérem que la humitat és implacable, que la xafogor forma part de la vida estiuenca. Com si ens consideràrem víctimes d’alguna alteració de la norma climàtica. Tinc la impressió que en altres latituds més boreals la població és més realista: saben que l’hivern és llarg i molt fred, que hi neva sovint, que el gel cobreix la terra, que la normalitat inclou la pluja permanent. I saben que la tardor és la tardor, la primavera és la primavera, i l’estiu és curt i asfixiant, ple de mosquits per poc que un hom visca prop d’un estany o aiguamoll.

A Utrecht, fa pocs anys, en un dia de primers de maig, vaig contemplar centenars d’estudiants acollint el primer sol amb les cuixes a l’aire, com qui rep una glòria del cel. Nosaltres, quan arriba la calor i el sol que uns altres paguen per vindre a buscar, ens queixem amargament de la sort que ens ha tocat: amb aquesta calor no es pot viure, diem, oblidant les calors tropicals, les calors del desert, la calor insufrible de Nova York a l’estiu. Uns discretíssims trenta graus, trenta-cinc graus (pura fresqueta, comparats amb els 40 o 50 de tantes parts de l’Orient Pròxim, per exemple) ja ens fan difícil el son, l’activitat mental i la vida civil ordinària. Ens precipitem a l’aire condicionat, condició de la supervivència, com si no fórem hereus d’incomptables generacions que han viscut sense aquesta anomalia antinatural: sense imaginar tan sols que era possible passar l’estiu sense patir calor. Perquè la calor (els ho dic jo, que la tolere molt malament) no és l’equivalent del fred: contra el fred, la humanitat ha hagut de protegir-se d’ençà que va perdre el pèl espès i que s’escampà per terres de neu i de gel. Contra la calor, no havíem hagut de protegir-nos mai: era, quan arribava, un estat natural del temps de l’any. Els nostres avis, les nostres àvies, ni tan sols es llevaven la roba de damunt: els senyors s’afluixaven la corbata i el coll dur, les senyores portaven vestits més o menys vaporosos, i això era tot. Ens hem fet, doncs, tan malcriats, ens costa tant de tolerar qualsevol incomoditat externa, que, com sol dir-se, no sé on anirem a parar.